

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

I. Argumentum huius capituli, quod est de diversis Lutheranorum
Ceremonijs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

omnibus inferorum artibus. Illi tamen locum suum non deferuerunt, sed pedem pedi opponentes exitum hæresi, quod sibi moliri non desistit, odies machinatur (d). Hæc de ea vrbe dicenda duxi, vt intelligatur Catholicos in Germania tota, non accipere ab Hæreticis Leges, vt quidam exteri opinantur, sed ipsos quoque in certis territorijs sceptum, imo supremam Maiestatem obtinere. Ex quo summa eiusmodi hominum patet imprudentia, qui dum Ecclesijs suis pacem & libertatem quærunt, bellum sibi, turbas & confusionem pepererunt. Miseri homines! qui continuo velut in armis sunt, iam alios eijciunt, iam ipsi eijciuntur, iam hoc, iam illud credunt, prout feliciter domino ipsorum visum fuerit, aut nouitius aliquis apostolus nouam ipsis fidem annunciarit. Bis, inquam, miser! qui in eo quod maxime firmum ac stabile esse debet, nullam stabilitatem habent. Interim vero qui veterem Lutheri religionem sequantur (neque enim ille nouos Lutheranos, neque Confessionistas, neque Interimistas vidit) non doctrina tantum, verum etiam ceremonijs immane quantum discrepant! de quibus sequenti capite dicemus.

DE FORMA RELIGIONIS AC Ceremonijs, quibus Lutherani in Germania passim vtuntur.

CAPVT XII.

ARGVMENTVM.

- I. *Transitus ad diuersas Lutheranorum ceremonias, à Magistratibus, vt Pontificibus inductas.*
- II. *Lutherus complures Catholica Ecclesia ceremonias retinuit intactas.*
- III. *Lutheranorum Mollium, siue Interimistarum templa eandem fore speciem & apparatus habent, quem Catholicorum, vnde subtilius saluunt.*
- IV. *Apud Lutheranos Episcoporum & sacerdotum nomina mutata.*

- V. *Interimista quibus ritibus Missam celebrent, quos omittant male.*
- VI. *Lutheranorum quidam sacra hostia eleuationem admittere viderunt.*
- VII. *Eodem vere vestitu & ornatu Missam celebrant, Interimista quo Catholici.*
- VIII. *Quomodo Cœnam distribuunt.*
- IX. *Forma Missæ ab Augustana Confessione addita celebratur.*
- X. *Modus Communicandi & Confitendi apud eosdem.*
- XI. *Elegans ceremonia in oppido quodam Marchionatus Brandenburgici præsertim Galliarum regis Legato, usurpata.*
- XII. *Lutherani quot dies festos, veteres Baptismi & Matrimonij ceremonias obseruant, & à cibis prohibitis abstineant.*
- XIII. *De communi templorum vbi Lutherani rerum potiuntur vsu.*
- XIV. *Lutherani Ministri, quos Prædicantem & Helffer appellant, vestitu à laicis diuerso vtuntur, & profanum Calvinistarum habitum damnant.*

I. **E**Go si hæresin omnibus suis cum lineamentis & coloribus depingere, omnesque furias, quibus illa inter tam varios opinionum fluctus agitata, & in diuersas partes distracta fuit, representare velim, Deus bone, quam inextricabilem Labyrinthum sim ingressurus! Equidem centum mille speluncarum, tamque difformes inter se formas, quam nubium in aëre volitant, exprimendas mihi videam, si hoc labore defungi velim. Vnde enim, quæso, initium faciam, tam diuersarum sectarum, quæ in Morauia, Transyluania, Valachia, Polonia & Belgio imo Germania ipsa, hæresum matrice vermiculantur, & quæ II. libro à nobis partim (omnes enim impossibile est) indicatæ ac descriptæ sunt, synagogas repræsentaturus? Quare satis mihi erit, earum omnium matrem hoc loco velut in tabula depictam exhibere, atque inspicendam proponere eam, inquam, quæ Lutheranæ dicitur: qua quidem appellatione tantum abest vt illi hæcenus offendantur (vt Calvinistæ in Francia & alibi, Calvinistæ audire nolunt) vt etiam ea glorientur imo dolose

H 2

passim

à Anna Soc. Iesu Anno 1600.

pafsim sub nomine Evangelicorum, Auguftanæ Confeflionis & c. latere gaudeant. Sed cui potius feftam hanc fimilem dicemus quam tricipiti cuidam & centimano monftro? In qua deferibenda operæ precium facturus mihi videor, quod à nemine, quod quidem ego fciam, ordo, ritus, & cæremoniæ, à Luthero eiusque fuccefforibus in ipforum Ecclefijs fancitæ, litteris confignatæ exftent, fic vt neque nobis Gallis Lutheranorum in Germania, neque Germanis Calviniftarum viuendi ac facta celebrandi modus cognitus fit & exploratus. Calviniftæ quidem, multo illis aftutiores, omnibus vitibus perfuadere nobis conantur, *fe à Lutheranis pro fratribus haberi, eundem effe cæritum & eandem Ecclefiam* quamuis confiter, inter Catholicos & Lutheranos aliquas effe inducias, & aliquem confenfum vel tolerantiam; inter Lutheranos vero & Calviniftas bellum effe. *αστρονδορ*, fic vt frigus cum calore, & tenebræ cum læce facilius conciliari poffint, quam Lutherani cum Calviniftis. Ordo vero, vel confufio, potius Nouæ huius religionis, quæ nondum vnum integrum vidit ſæculum, & factorum forma in libris pafsim editis, vt Statutis ecclefiasticis Marchionis Brandeburgici, anno M D XXXIIII, Mauritij Saxonie Ducis anno M D XLIV, Wolfgangi Comitis Palatini anno M D LVII, & poftèa anno M D LIX, regifis, Chriftophori Ducis VVirttembergici anno M D LXXI, Reformatione religionis per Ioannem Gulielmum Ducem Saxonie Ienæ anno M D LXXI, facta in qua ille quafi, nonus Pontifex, ait, *Se ex potestate clauium à Deo ſibi traditarum, ſtatueret, &c.* item in Viſitationibus Saxonie, ſub titulo, *Verordnung* & c. anno M. D. LXXV, & LXXVII, inſtitutis atque editis; nec non Ludouici Ducis Wirtembergici anno M. D. LXXXVIIII, Tubingæ, & alijs alibi excuſis, deſcripta exſtat. Vt de liberis Imperij ciuitatibus nihil dicam, quæ ſingulæ quoque fere propriam religionis, formam ſibi conſtiterunt.

II. Sed videamus quibus factorum ritibus ac cæremonijs Lutherus primitiuam ſuam eccleſiam inſtruxerit atque exornarit, vt diuerſitas illa tanto magis appareat. Is non ignarus, religionem ſine cæremonijs diu conſiſtere non poſſe, multas res ac cæremontas ex antiqua illa Catholica eccleſia in ſuam tranſtulit, quæ adhuc in eius, quod etiamnum in Germania ſuperet, eccleſiæ ſimulachro vſurpantur. Idem ad Franciſcum Galliarum

regem ſcribens, ait: *quandoquidem Mundus cæremonijs carere non poſſit, nequaquam id ſe velle, vt veteribus abolitis, noua introducantur.* Nouerat quippe bonus hic Macchiavelliſta, ei qui ſtatim aliquem reipublicæ mutare, & nouam ſtabilite velit, quandam antiquæ faciæ retinendam eſſe, quo populo perſuadeatur, integra adhuc eſſe omnia, & in mutatione illa parum aut nihil eſſe momenti. Et templa quidem, quæ in Germania plurima ſunt & ſuntuoſa, initio integra & inuolata maſerunt, etiam monaſteria, medijs in ſyluis ac ſolitarijs locis poſita, ſic, vt nihil deiectum aut fractum fuerit, præter diuorum ſtatuas, & ijs tantum in locis vbi Carolſtadiani graſſati ſunt, aut Calviniftæ in Palatinatu: quam regionem ſolam illi antehæc tempora ſuæ ditionis fecerunt. Hinc ſi quis Catholicus in Lutheranorum templum ingrediatur, facile fiet, vt exiſtimet ſe in Catholicorum eſſe templo, quum maior hominum partem ex ſpecie externa potius quam interna atque ex ipſa veritate diiudicet.

III. Videbit ibi, ſi Mollitum de genere fuerint, vti in Dania & Sæcica, & aliquot Germaniæ locis *chorum à reliqua templi ſtructure ſeu nauis ſeparatum*, Occurrent ibi non minus quam apud Catholicos, *ſummum altare, cum appoſita Crucifixi imagine, duodecim Apoſtolorum ſtatue, diuerſa ſacella ſeu oratoria, baptiſteria, & in plerique organa Muſica, cerei & lampades ardentes, aliaque ornamenta eccleſiaſtica: quæ omnia expreſſas maiorum religionis notas præ ſe ferunt.* In compitis etiam Crucifixi imagines adhuc à Lutheranis reuerenter habentur, vt & ſacra in campis adicula, quas etiam ingrediuntur, & ante aram genibus innixi preces ſuas ſundunt. Sacella etiam diligenter ſartateſta conſeruant. Numquam vero templa (eccleſias enim dicere iam mihi religio eſt) ingrediuntur, quin, vt dixi, in genua prouoluantur, conuerſa ad ſummum altare facie, eiſdem fere quibus Catholicis ritibus & externa deuotione. Id enim Caroli V. Intermiſtica Religionis forma induxit, cui Rigidiôres ſeſe vehementer oppoſuerunt, malentes exulare quam tales cæremontas pati.

IV. Quamuis autem Lutherani ſuos etiam veluti laruatos Epifcopos habeant & ſacerdotes, qui iſdem fere quibus Catholicis ornamentis vtuntur: tamen quemadmodum Turcæ oppidis & locis à ſe occupatis alia nomina imponunt, quæ ſcilicet viſtorias ſuas & imperij magnitudinem ad poſteros teſtaram faciunt, & priſtini ſtatuum

eorum